

SPOROČILO ZA JAVNOST

Maribor, 21.9.2026 – Navadna barvilnica (*Phytolacca americana* L.) – »invazivna strupenjača« iz Severne Amerike je na Štajerskem že zelo poznana. Gotovo ste jo že videli, če ne v gozdu, pa na njivi, travniku, mejici ali kje drugje. Najprej so jo sadili za okras, nato je ušla v naravo, kjer se neverjetno hitro širi, ima pa tudi živalske pomočnike, ki ji pri tem pomagajo. Je strupena, zato je njeno poznavanje pri odstranjevanju izredno pomembno.

Najraje in najbolj množično navadna barvilnica kali na golih tleh, kjerkoli se pač pojavijo. V gozdu se to zgodi, ko veter prevrne nekaj dreves ali tam, kjer smo jih zaradi prisotnosti smrekovega lubadarja prisiljeni posekati več. Ko vzkali, je z malo domišljije podobna solati, in ker se skoraj nikoli ne pojavi zgolj ena sama, ampak gre za desetine ali celo stotine primerkov, je sposobna v kratkem času popolnoma prekriti površino tal. V tej fazi jo lahko najhitreje obvladamo, saj jo zlahka izpulimo in pustimo, da se posuši na soncu. Zlasti dobro raste na vlažnih, z dušikom bogatih, kislih in peščenih tleh.

Če lahko z rastjo nadaljuje, tvori koreninski sistem z debelo glavno korenino, iz katere vsako leto na novo požene tudi do 10 močnih stebel višine celo do 3,7 metra. Steblo je sprva svetlo zelene barve, kasneje pa se obarva vijolično. V kratkem začne na belkastih pecljih tvoriti grozdasta socvetja z belimi cvetovi z zeleno sredico. Cvetovi se kmalu preobrazijo v zeleno kroglico. Čez nekaj dni se kroglica iz zelene začne spreminjati v vijolično. Ko se popolnoma razvije, je skoraj črne barve in dokaj podobna borovnici (pozor: plodovi so močno strupeni!). Takrat postanejo plodovi, v vsakem je po deset semen, pravi magnet za ptice, zlasti brinovke, ki jih jedo, semena pa neprebavljena sejejo naokrog. Semena, ki jih ne pojedo ptice, padejo na tla in uspešno kalijo tudi pod matično rastlino. Stebla z listi se kasneje povesejo po tleh, po nekaj dneh z mrazom se posušijo, suha stebela pa do pomladi zaradi skromnega volumna in svetle barve ne vzbujajo posebne pozornosti.

Življenje barvilnice se s tem ne zaključí, saj mesnata glavna korenina, v katero se je preko obilice listov skozi leto stekalo ogromno hranil, mogoči, da lahko rastlina v prvih dneh pomladi, najpogosteje že aprila, nadaljuje z rastjo. Iz korenin zraste svetlo zelen nadzemni del in cikel se ponovi.

Zakaj je barvilnica problematična?

Gre za trajnico, ki poleg neverjetne sposobnosti širjenja leto za letom izrašča iz istih korenin. Izračunali so, da lahko na enem poganjku tvori do 32 tisoč semen v eni sezoni (poganjkov je več!), seme pa je sposobno kaliti tudi do 40 let. Semena se zlahka prilepijo na kolesa mehanizacije, s katero delamo, in tako jo lahko nevede raznašamo tudi sami. Da je mera polna, je rastlina precej strupena. Odrasel človek se lahko zastrupi ali umre-, že če zaužije 10 jagod, za otroka je lahko smrtna doza že 5 jagod. Obenem lahko strup vstopi v krvno ožilje preko ran na koži. Največja težava, ki jo barvilnica povzroči, pa je njena sposobnost, da lahko v eni sezoni popolnoma preraste golo površino in tako prepreči rast kulturnih rastlin ali drevesc in to ponovi tudi v naslednji sezoni.

Načini odstranjevanja

Vsakega dela z barvilnico se lotimo z rokavicami. Bistveno je, da jo pravočasno prepoznamo, ko je rastlina še mlada in jo še lahko izpulimo. Uspešni smo, če jo izpulimo pred tvorbo plodov (v času cvetenja ali prej, v juliju ali avgustu). Če pri puljenju odtrgamo samo zgornji zeleni del bo v zemlji ostal del korenin, iz katerega bo rastlina zrasla ponovno. Takrat je zares učinkovito samo izkopavanje cele rastline (po možnosti z vilami za prekopavanje) ali da presekamo glavno korenino 5-7 centimetrov pod zemljo z rovnico ali lopato. S tem odstranimo tisti del korenine, na katerem se oblikujejo brsti za naslednje leto, in s tem rastlino uničimo.

Če naletimo na večje število rastlin z zreli plodovi, lahko izkoplremo jamo, globoko vsaj 80 centimetrov in široko 1 meter, in vanjo namečemo izpuljene ali porezane rastline. Jamo zakoplremo in zemljo poteptamo. Lahko pa po tleh razgrnemo debelejšo ponjavo, nanjo porežemo socvetja s plodovi in ponjavo na vogalih zavijamo tako, da do plodov ne morejo ptiči. Ko se plodovi posušijo, najbolje, da jih odnesemo v uničenje na zbirna mesta za odpadke. Pomembno je, da plodov ne mečemo npr. v posode z mešanimi odpadki, med biološke odpadke pa le, če vemo, da jih v zbirnih centrih ustrezno predelajo in uničijo kalivost semen!

V septembru površino ponovno prehodimo in mlade rastline izpulimo ročno ali s kovinskimi grabljami. Odrasle rastline lahko izkoplremo tudi jeseni ali pozimi, ko preprosto poiščemo suha stebela, ki še vedno izraščajo iz korenin. Izkopane oz. odsekane korenine lahko pustimo na prostem, da se posušijo in odmrejo.

Pomembno je, da smo pri odstranjevanju barvilnice vztrajni nekaj let zapored, saj se bo vedno našlo kako seme ali korenina, ki smo jo spregledali. Barvilnica slabo prenaša močno zasenčenost, zato lahko računamo na to, da jo sčasoma prerastejo in zatrejo višja drevesa.

Če barvilnico kosimo ali izruvamo v lastnem gozdu na površini, večji od 10 arov, lahko pokličete krajevno pristojnega revirnega gozdarja (v občini Cerkljenjak, Vitomarci in Trnovska vas pisca tega članka) in uveljavite subvencijo za pripravo tal na naravno nasemenitev.

Aljoša Kramberger, revirni gozdar, revir Biš

Dosegljiv na aljosa.kramberger@zgs.si ali na tel. 031 715 296.

Dodatne informacije:

Iva Gruden Brezigar, 051 244 178, iva.gruden.brezigar@zgs.si

Spremljajte naše delo s sledenjem objav na [naši spletni strani](#) in družbenih omrežjih ([Facebook](#), [Instagram](#), [Linkedin](#)). Vabljeni tudi k ogledu posodobljenega [Pregledovalnika podatkov o gozdovih](#).